

←→ ←
 “ “
 ” ”
 “ “
 ” ”
 “”“”
 “”””

. ČTENÍ KLASICKÝCH TEXTŮ

Kokinshuu 1

ふる年に春たちける日よめる = KOTOBAGAKI “prozaic.úvod”

有原元方

年のうちに春は来にけり

ひととせを去年とやいはむ今年とやいはむ

ありはらの もとかた

去年 kozo

Kinikeri

Ki-ni-keri „-ni-“ = dokonavost (vid)

„-keri.“ = minulost (čas)

ひととせ = (this) whole year

去年とや言はむ

Jaro přišlo v průběhu roku

Jak nazveme ten rok? Loňský nebo letošní?

Faru tatikeru fi

Tati-keri. = min. čas od tatu „šúšikei“

Tati-kerU... = přívl. tvar „rentaikei“

Jomeru

Jom.u = přednést (báseň)

...-wo jom-er-i. = „stativ“ (perfektum) „má předneseno“, „je přednesena“ – „přednesl/složil“

-eru... „rentaikei“ 1. -eru A.-no M. „A.-no M., který složil...”

2. -eru “to co je složeno/předneseno” mod.J “jonda mono” – mono=uta

Glossary:

ひととせ = (this) whole year

Kokinšú 2

春たちける日よめる

紀貫之

袖ひちてむすびし水のこほれるを春立つけふの風やとくらむ

紀貫之 Ki-no Curajuki

水 みづ

Kefu 今日

Glossary

袖 (sode) = a sleeve

fiti-/uru = vi namočí se, smáčí se

šúšikei fitu

rentaikei fituru

ren'jókei fiti-

musub-u = nabírat / čerpat do dlaní

musub-i-ši... = “rentaikei” minulý čas

-ki. “šúšikei”

Kofor-eru... = stativ “rentaikei” je zamrzlá

„šúšikei“ : koforeri.

[kofor-] → [kowor-] → [koor-]

Koforeru-wo = kootta mono / kootta koto / kootta no

(終止形 +) らむ = asi (dělá) (odhad *současnosti* – co se děje nyní)

Midu-no koforeru-wo toku = rozpustí „to, co ta voda zamrzla“

→ “rozpustí zamrzlou vodu”

Kokinšú 3

題しらず

読人 (よみひと) しらず

春霞たてるやいづこ みよしのの吉野の山に雪はふりつつ...

Íduko → doko

Kasumi tat-u “mlhy táhnou“

-eru stativ rentaikei „mlhy jsou nataženy/nastlané“

„Že jsou jarní mlhy? Kde?“

Mi-Jošino-no *Jošino-no jama* “Jošinské hory v překrásném Jošinu”

Juki-fa furi-cucu “furinagara” – když (tam) přece sníh ještě padá

Slovesní (jógen) systém
 klasické slovesní ohýbání

Jógen (slovesa nebo ohebná slova) jsou:

dóši (verba propria),
i-keijóši,
taru-keijóši,
naru-keijóši a
 spona

1. Verbal system in **Modern** Japanese:

a, VERBS (verbs proper, action verbs) 動詞
 consonantal verbs: kaku, yomu, kaeru (*kaeranai*)
 vowel verbs
 in I: miru
 in E: taberu, kaeru (*kaenai*)
 irregular verbs: kuru, suru

consonant-stem verbs

Their STEM – the steady part that remains the same throughout the paradigm – ends in a consonant:

e.g. KAK-

1. **kak-a**
2. **kak-i2**
3. **kak-u**
4. **kak-e**
5. **kak-ō**

Because of these 5 forms (“bases”) they are called 5-dan doushi “5-grade verbs” 五段動詞.

vowel-stem verbs

Their STEM ends in a vowel: either I or E

1. mi	tabe
2. mi	tabe
3. mi-R-u	tabe-R-u
4. mi-R-e	tabe-R-e
5. mi-yo	tabe-yo

I když kmen může mít další, rozšířenou podobu s vkladným R před samohláskovou příponou (mi-R-, tabe-R-), kmen má jenom jeden “stupeň” (mi-), a proto se těmito slovesům říká 1-dan doushi “1-stupňové slovesa” 一段動詞.

Podle polohy kmenové samohlásky ve sloupci kany

A

I.....horní (上)

U

E.....dolní (下)

O

nazývají se:

I-typ.....kami- 1 dan (“upper 1-grade verbs” because I is higher than E) 上一段

E-typ.....shimo- 1 dan (“lower 1-grade verbs” because E is lower than I) 下一段

irregular verbs (ka-hen, sa-hen) „hen – změna“ = nepravidelné

力変動詞 - kuru

サ変動詞 - suru

b, adjectives (property/qualitative verbs) 形容詞

i-keiyoushi イ形容詞

na-keiyoushi ナ形容詞

c, copula 指定

1. identifies two nouns as being one entity:

Kono hana-wa ayame-desu.

2. abbreviation in the stead of a full verbal predicate:

Nagoya-wa koko-**desu**.

(instead of: Nagoya-wa koko-*ni arimasu*.)

For all the types of verbs (a, b, c), the 3rd basis (kaku, taberu) is convenient as the elementary form to be used generally and to define the inflective type of the verb. In Classical Japanese, however, this form is not very suitable, as we will see.

2. Verbal system in **Classical** Japanese:

a, VERBS PROPER

Conjugational types:

4dan

2dan

1dan

4 irregular conjugations

4dan 四段

“consonant-stem verbs” like *kaku*, *yomu*, *yuku*, *ariku* / *aruku*:

They have **FOUR grades** (四段):

kaka-
kaki-
kaku
kake-

2dan 二段

“delší samohlásková slovesa”, např. *sugu(ru)*, *idu(ru)* 出づる

They have **TWO grades** (二段):

sugi-	ide-
sugu(r)-	idu(r)-

according to the position in the kana column of their stem vowel

A
I
U
E
O

they are termed:

I-type.....kami 2dan (“upper 2-grade verbs” because I is higher than E)

E-type.....shimo 2dan (“lower 2-grade verbs” because E is lower than I)

1dan 一段

některá “krátká samohlásková slovesa”, např. *miru*, *keru* = kick

Their paradigm is considered as having only **ONE grade** (一段)

mi(r)-	ke(r)-
--------	--------

(nemají variaci **-u(r)**, kterou mají slovesa 2dan)

miru.....kami 1dan
keru.....shimo 1dan

To sum up, the Japanese terminology is as follows:

REGULAR VERBS:

四段

上二段

下二段

上一段

下一段

IRREGULAR VERBS:

カ変

サ変

ナ変

ラ変

Conjugation

6 forms or bases:

(přípony v závorkách jsou moderní – jenom na lepší přiblížení funkce daného základu)

1. corresponding to the modern form **KAKA**-(nai).....MIZENKEI 未然形
 “ještě-ne-udělané”
2. corresponding to the modern form **KAKI**-(hajimeru).....RENYŌKEI 連用形
 “přidává(k sobě)-sloveso”
3. corresponding to the modern form **KAKU**. (sentence-final)....SHŪSHIKEI 終止形
 “final”
4. corresponding to the modern form **KAKU** (mono).....RENTAIKEI 連体形
 “přidává(k sobě)-jméno”
5. corresponding to the modern form **KAKE**-(ba).....IZENKEI 已然形
 “už-udělané”
6. corresponding to the modern form **KAKE!** (imperative).....MEIREIKEI 命令形
 “imperativ”

4dan verbs have the same forms as today (except for the –o form which did not exist yet) :

未. kaka-(ba)	= if I write
用. kaki-(tamafu)	= honorific kaku
終. kaku.	= He writes.
体. kaku... (fude)	= (the brush with) which he writes, writing (brush)
已. kake-(ba)	= when I had written, (after) having written
命. kake!	= write!

TASK: write the 6 bases of the 4dan verb YUKU

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“**final**”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“**imperativ**”

2dan verbs:

未. sugi-	ide-
用. sugi-	ide-
終. sugu.	idu.
体. suguru...	iduru...
已. sugure-	idure-
命. sugiyo	ideyo

TASK: write the 6 bases of the 2dan verbs OTI- (= 落ちる) and FAZIME- (= 始める)

1. MIZENKEI 未然形	“ještě-ne-udělané”
2. REN'YŌKEI 連用形	“přidává(k sobě)-sloveso”
3. SHŪSHIKEI 終止形	“final”
4. RENTAIKEI 連体形	“přidává(k sobě)-jméno”
5. IZENKEI 已然形	“už-udělané”
6. MEIREIKEI 命令形	“imperativ”

未 + -mu = guess, conjecture about the future. 1st person = intent, wish, 2nd person sg = request, demand. 2nd person pl = encouragement. 3rd person = guess, conjecture

homework:

TASK: write the 6 bases of the 2dan verbs OTI- (= 落ちる) and FAZIME- (= 始める)

1dan verbs

are actually the same as the modern 1dan conjugation:

未. mi-	ke-
用. mi-	ke-
終. miru.	keru.
体. miru...	keru...
已. mire-	kere-
命. miyo!	keyo!

TASK: write the 6 bases of the 1dan verb KI- (= 着る)

1. MIZENKEI 未然形	“ještě-ne-udělané”
2. REN'YŌKEI 連用形	“přidává(k sobě)-sloveso”
3. SHŪSHIKEI 終止形	“final”
4. RENTAIKEI 連体形	“přidává(k sobě)-jméno”
5. IZENKEI 已然形	“už-udělané”
6. MEIREIKEI 命令形	“imperativ”

CONCRETE EXAMPLES OF VERBS in the particular classes

四段 **kaku** = write

yomu = read. compose a poem.

sinopu 偲ふ (*from Heian* – voiced: **sinobu** 偲ぶ) = 1. kochám se (pohledem na). 2. vzpomínám.

(MYS 16): もみちをば、取りてそしのふ。

(MYS 225): 雲立ち渡れ見つつ {亡き夫を} しのはむ。

上二段

sinobi/ -u(ru) 忍ぶ = „držím“: 1. vydržet = snášet. 2. udržet = v tajnosti, tajit.

1. (Genji)

忍ぶれど涙こぼれ...

from Heian – also 4dan: **sinobu** 忍ぶ

2. (Genji)

忍ばむこと難き...

(katakai = difficult, hard to do. hard to find, rare, hardly seen)

sinobi/ -u(ru) 偲ぶ = vzpomínám

toto sloveso představuje vlastně „*heianské křížení*“ - z 4dan 偲ぶ

(významově) and 2dan 忍ぶ (tvarově):

(Genji)

亡き人を偲ぶるよひの村雨に..

(yofi 宵: ゆふべ > よひ > よなか > あかつき > あした)

oyu(ru) 老ゆ = age

*[oyi-] spelled oi- 老い

kuyu(ru) 悔ゆ = regret

*[kuyi-] spelled kui- 悔い

下二段

sute/ -u(ru) = to throw away, to abandon

miyu(ru) 見ゆ = be seen

[miye-] spelled mie- 見え

uu(ru) 植う = grow (a plant) 植える

its root was actually UW-(E-), but was written as only U before another –u:

[uwe-] うゑ

[uwu.] うう

[uwuru...] ううる

[uwure-] ううれ

[uweyo!] うゑよ

上一段 only a douzen:

miru,

niru 似る,

niru 煮る,

kiru 着る

firu 干る = かわく, vyschnout
iru 射る = střílet
iru 鋳る = lít, odlévat (zvon 鐘を鋳る),
wiru 居る,
wiru 率る = to lead
motiwiru 用ゐる (*moti- + wiru)
 (and their derivatives, e.g.: fiki-wiru = to lead 率ゐる)

下一段 only keru 蹴る = kick

NOTE: Jak jsme viděli už např. u slovesa *sinop-/sinob-*, some verbs underwent systematic change, shifting in their conjugation from one class to another. Some emotionally loaded verbs, that were kami/simo2dan in Nara texts, also appear as 4dan in Heian text, e.g.
 sinobi- = vydržím. udržím v tajnosti.
 kanasibe- = look extremely sad. think lovingly of. admire (visually).

TASK: What was the difference in the conjugational forms?

SINOBU

KANASIBU (written 愛しぶ or 悲しぶ)

Nara 上 (下) 二段

Heian 四段

1. MIZENKEI 未然形

“**ještě-ne-udělané**”

2. REN'YŌKEI 連用形

“**přidává(k sobě)-sloveso**”

3. SHŪSHIKEI 終止形

“**final**”

4. RENTAIKEI 連体形

“**přidává(k sobě)-jméno**”

5. IZENKEI 已然形

“**už-udělané**”

6. MEIREIKEI 命令形

“**imperativ**”

firu 干る = vyschnout, bývalo v OJ (obd. nara) 上二段 .

TASK: So, what would be the difference?

FIRU (干る or 乾る)

Nara-period 上二段

later 上

一段

1. MIZENKEI 未然形

2. REN'YŌKEI 連用形 “**ještě-ne-udělané**”
 “přidává(k sobě)-**sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “přidává(k sobě)-**jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

The development in 干る shows how the number of verbs in the 上一段 conjugation was gradually rising, until the 1dan type of conjugation (FIRU instead of FU) became ‘prevalent in the modern language.

IRREGULAR VERBS

カ変 only one:

ku(ru) = come, equivalent to both the Modern *kuru* (come here) and *iku* (come there)

未. ko-
 用. ki-
 終. ku.
 体. kuru...
 已. kure-
 命. ko! (or koyo!)

サ変 two:

su(ru)
 + its Sino-Japanese derivatives (e.g. *sin-zu*, *goran-zu*)
ofasu = honorific *ari*

未. se-
 用. **si-**
 終. su.
 体. suru...
 已. sure-
 命. seyo!

ren'yōukei **-si-**, other forms like shimo2dan:

TASK: write the 6 bases of the SA-hen verb TUUZI- (= 通じる)

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

ナ変 two “verbs of disappearance”:
sinu(ru)
inu(ru) = leave, go,
 auxiliary verb – dokonavost *-nu(ru)* (probably originating in the verb *inu(ru)*)

未. *ina-*
 用. *ini-*
 終. *inu.*
 体. *inuru...*
 已. *inure-*
 命. *ine!*

rentaikei and *izenkei* have the augmented stem **-ur-**, other forms like 4dan verbs:

TASK: write the 6 bases of the NA-hen verb SINU 死ぬ

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

ラ変 only *ari*
 + verbs and forms derived from it:
wori (< *wi* + *ari*)
faberi (< *fafi* + *ari*) = serve > humble *ari* > polite sentence ending

imasogari = honorific *ari*
perfect/stative ending *-eri* (-i + ari)

未. ara-
用. ari-
終. **ari.**
体. aru...
已. are-
命. are!

shuushikei is in **-i**, other forms like 4dan verbs.

TASK: write the 6 bases of the RA-hen verb FABERI

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

TASK: write the 6 bases of the irregular verbs KU(RU) and SU(RU) beside each other

1. MIZENKEI 未然形
“**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形
“**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形
“**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

The best way how to remember the class the verb belongs to:

SHUUSHIKEI, but with a combined ren'youkei-shuushikei form in case of the nidan verbs:

yodan: KAKU
 nidan: OTI/U, IDE/U
 itidan: MIRU, KERU

kks2, 3.

Homework

TASK: What was the difference in the conjugational forms?

SINOBU

KANASIBU (written 愛しぶ or 悲しぶ)

Nara 上二段

Heian 四段

1. MIZENKEI 未然形

“ještě-ne-udělané”

2. REN'YŌKEI 連用形

“přidává(k sobě)-sloveso”

3. SHŪSHIKEI 終止形

“final”

4. RENTAIKEI 連体形

“přidává(k sobě)-jméno”

5. IZENKEI 已然形

“už-udělané”

6. MEIREIKEI 命令形

“imperativ”

firu 干る = get dry/dry out, used to be a 上二段 verb in Nara times, and 上一段 later.

TASK: So, what would be the difference?

FIRU (干る or 乾る)

Nara-period 上二段

later 上

一段

1. MIZENKEI 未然形

“ještě-ne-udělané”

2. REN'YŌKEI 連用形

“přidává(k sobě)-sloveso”

3. SHŪSHIKEI 終止形

4. RENTAIKEI 連体形 “final”
 “přidává(k sobě)-jméno”
 5. IZENKEI 已然形
 “už-udělané”
 6. MEIREIKEI 命令形
 “imperativ”

The development in 干る shows how the number of verbs in this conjugation was gradually rising, until the 1dan type of conjugation (FIRU instead of FU) became ‘prevalent in the modern language.

IRREGULAR VERBS

カ変 only one:
ku(ru) = come, equivalent to both the Modern *kuru* (come here) and *iku* (come there)

未. ko-
 用. ki-
 終. ku.
 体. kuru...
 已. kure-
 命. ko! (or koyo!)

サ変 two:
su(ru)
 + its Sino-Japanese derivatives (e.g. *sin-zu*, *goran-zu*)
ofasu = honorific *ari*

未. se-
 用. si-
 終. su.
 体. suru...
 已. sure-
 命. seyo!

ren'yōkei **-si-**, other forms like shimo2dan:

TASK: write the 6 bases of the SA-hen verb TUUZI- (= 通じる)

1. MIZENKEI 未然形 “ještě-ne-udělané”
 2. REN'YŌKEI 連用形 “přidává(k sobě)-sloveso”

3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“přidává(k sobě)-jméno”
5. IZENKEI 已然形
“už-udělané”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

ナ変 two “verbs of disappearance”:

sinu(ru)

inu(ru) = leave, go,

auxiliary verb - dokonavost *-nu(ru)* (probably originating in the verb *inu(ru)*)

未. *ina-*

用. *ini-*

終. *inu.*

体. *inuru...*

已. *inure-*

命. *ine!*

rentaikei and *izenkei* have the augmented stem **-ur-**, other forms like 4dan verbs:

TASK: write the 6 bases of the NA-hen verb *SINU* 死ぬ

1. MIZENKEI 未然形
“ještě-ne-udělané”
2. REN'YŌKEI 連用形
“přidává(k sobě)-sloveso”
3. SHŪSHIKEI 終止形
“final”
4. RENTAIKEI 連体形
“přidává(k sobě)-jméno”
5. IZENKEI 已然形
“už-udělané”
6. MEIREIKEI 命令形
“imperativ”

ラ変 only *ari*

+ verbs and forms derived from it:

wori (< *wi* + *ari*)

faberi (< *fafi* + *ari*) = serve > humble *ari* > polite sentence ending

imasogari = honorific *ari* (**wi* + *masu* + *ko* + *ari* “have a place to sit)

Old Japanese perfect ending *-eri* (-*i* + *ari*)

未. *ara-*

用. ari-
 終. **ari**.
 体. aru...
 已. are-
 命. are!

shuushikei is in **-i**, other forms like 4dan verbs.

TASK: write the 6 bases of the RA-hen verb FABERI

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

TASK: write the 6 bases of the irregular verbs KU(RU) and SU(RU) beside each other

1. MIZENKEI 未然形 “**ještě-ne-udělané**”
2. REN'YŌKEI 連用形 “**přidává(k sobě)-sloveso**”
3. SHŪSHIKEI 終止形 “final”
4. RENTAIKEI 連体形 “**přidává(k sobě)-jméno**”
5. IZENKEI 已然形 “**už-udělané**”
6. MEIREIKEI 命令形 “imperativ”

b, ADJECTIVES

shiki-adjectives 美しき
 ki-adjectives 面白き
 taru-adjectives だうだうたる (堂々たる) majestátní, velebný, honosný
 naru-adjectives しづかなる (静かなる)

SIKI X KI adjectives:

SIKI adjectives usually describe a subjective or emotional condition. Their modern counterparts end in –shii. –SI- is part of their stem, not of the ending:

uresiki

utukusiki

kanasiki = 1. be heartrendingly fond of, cannot help loving. 2. extremely painful, acute, hard. 3. miserable. poor. 4. terrifying, frightful.

tadasiki

wosiki = 1. je toho škoda = mottainai, oshii. 2. nemohu pustit, je mi líto to pustit.

mutukasiki = 1. feel displeasure, be in ill humour 2. unpleasant, depressing 3. unsightly, ugly. 4. unpleasant, weird, spooky. 5. difficult to manage, bothersome. 6. (later) difficult

voiced JIKI:

imijiki = tabooed, dangerous, better-to-avoid

onaji(ki) = the same (its rentaikei KI form is additional development, it was usually without the KI: onaji)

KI adjectives usually describe an objective state:

siroki

yoki

kataki I. 固き hard. II. 難き 1. hard to do, difficult. 2. hard to find, rare, hardly seen

SIKI and KI adjectives originally had only these four forms that are preserved in the classical language:

用. –ku (+ ari, + omofu, ...)

終. –si.

体. –ki... (+ mono, ...)

已. –kere- (-ba, -domo)

The morphological difference between SIKI and KI adjectives consists in the fact that in the shuushikei form, the SIKI adjectives do not have the theoretical double *SI-SI ending, but only one -SI:

		WOSI-KI	KATA-KI
ren'youkei	-ku:	WOSI-ku	KATA-ku
shuushikei	-si:	WOSI	KATA-si
rentaikei	-ki:	WOSI-ki	KATA-ki
izenkei	-kere:	WOSI-kere	KATA-kere

The meaning of „if (I should)“, expressed in verbs expressed by **mizenkei + ba**, takes the form KU + FA in adjectives.

These 4 grades of adjectives can be termed as independent original forms or “strong conjugation”. It is, however, not complete. To complement other forms, another paradigm of ‘composite forms existed, used especially to add further conjugational suffixes to them. It was based on the KU + ARI pattern, thus forming a secondary or “weak conjugation”:

mizenkei	WOSIK'ARA	YOK'ARA
ren'youkei	WOSIK'ARI	YOK'ARI
(shuushikei	<i>x</i> WOSIK'ARI	<i>x</i> YOK'ARI)
rentaikei	WOSIK'ARU	YOK'ARU
(izenkei	<i>x</i> WOSIK'ARE	<i>x</i> YOK'ARE)
meireikei	WOSIKARE	YOKARE

The shuushikei and izenkei forms of the composite adjectival conjugation were generally not used. The exception were two adjectives:

ofoki 多き and *naki* 無き

Their shuushikei and izenkei forms of the composite conjugation appear in the late Heian period:

<i>ofokari</i>	/	<i>nakari</i>	besides <i>ofosi</i>	/	<i>nasi</i>
<i>ofokare(ba)</i>	/	<i>nakare(ba)</i>	besides <i>ofokere(ba)</i>	/	

nakere(ba)

So, combining the two conjugations into one table, the paradigm looks like this:

未.....	wosikara-	yokara-
用.....	wosiku, wosikari-	yoku, yokari-
終.....	wosi.	yosi.
体.....	wosiki..., wosikaru...	yoki..., yokaru...
已.....	wosikere-	yokere-
命.....	wosikare!	yokare-

NARI and TARI adjectives

also followed the composite paradigm with ARI:

SIDUKA-NI ARI	>	SIDUKA-N'ARI
DAUDAU-TO ARI	>	DAUDAU-T'ARI

TARI adjectives were derived from Sino-Japanese words (堂々たり) and were mainly used in *kanbun-kundoku* as a “Japanization” of Chinese adjectives, and later in the *gunkimonogatari*.

SIDUKA-N'ARA
 SIDUKA-N'ARI or SIZUKA-NI (i.e. without ARI)
 SIDUKA-N'ARU
 SIDUKA-N'ARI
 SIDUKA-N'ARE
 SIDUKA-N'ARE

DAUDAU-T'ARA
 DAUDAU-T'ARI or DAUDAU-TO (i.e. without ARI)
 DAUDAU-T'ARU
 DAUDAU-T'ARI
 DAUDAU-T'ARE

DAUDAU-T'ARE

Special usages:

rentaikei as an independent nominal:

migurusiki-ni sumi... = living in a wretched place

(migurusiki = wretched, here: “a wretched place”)

c, COPULA

NARI (< NI ARI), TARI (< TO ARI)

follows the conjugation of the R-verb ari :

nara, tara
nari, tari
nari, tari
naru, taru
nare, tare
nare, tare

Special use:

In the ren'youkei position, NI, NITE and TO can stand, instead of NARI and TARI, especially in the meaning of a gerund after which the sentence continues (modern “DE, ...”).

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POUŽITÍ JEDNOTLIVÝCH STUPŇŮ (ZÁKLADŮ)

mizenkei tvar “ještě-neuskutečněného”:

jukazu = nejdu,
jukaba = jestli půjdu
jukamu = půjdu

(t. j. to “idenie” sa ešte neuskutočnilo. Tento základ vytvára významy, kedy činnosť je ešte neexistujúca alebo ešte nie je isté, či sa uskutoční)

ren'jókei tvar “spájania sa s (iným) slovesom”

juki- + iné sloveso/adjektívum
juki + iná vedľajšia veta = veta pokračuje

rentaikei tvar “spájania sa so substantívom”

juku fi = den, kdy jdu

slúži aj ako nezávislé slovesné substantívum: juku = “idenie”, “to, že idem”, “ten, kto ide”...:

juku-fa “ti, co jdou”, “to, že jdu” atd

šúšiikei “(vetu) zakončujúci” tvar:

juku.

ukončuje vetu – finálny prísudek

izenkei tvar “už-uskutečněného”:

juke-do-mo (*yuke-to-mo) “dejmetomu, že jsem (už) šel – a přesto” = i kdybych šel; jdu, ale...

juke-ba = protože jsem šel/půjdu; poté, co jsem šel/půjdu
(t. j. činnost' sa podává ako už existujúca, uskutočnená, alebo – v prípade “protože půjdu” – že se jistě uskuteční)

původní význam: „když/protože se ta věc udála” (vidíme to např. na starém tvaru *omofe ka? = omou kara desu ka?)

meireikei “rozkazovací” tvar

juke = jdi/jed'!

moderní “5. základ” (ikó) v klasickém jazyce neexistoval, protože je vlastně fonetickým výsledkem vývoje z “jukamu”:

jukamu > jukam > jukaun > jukau > jukō > ikō

Napr. prechodnú fázu “-au” vidíme ešte aj v novovekom (edoskom) pravopise:

命もあらば御目にかかる事もござらう。

(hoci výslovnosť už v tej dobe bola asi [o:])

PŘEHLED SLOVESNÍCH ZÁKLADŮ

未.

kaka.....oti.....miye.....mi.....ke.....ko.....se.....ina.....ara
用.

kaki.....oti.....miye.....mi.....ke.....ki.....si.....ini.....ari
終.

kaku.....otu.....miyu.....miru.....keru.....ku.....su.....inu.....ari
体.

kaku.....oturu.....miyuru.....miru.....keru.....kuru.....suru.....inuru.....aru
已.

kake.....oture.....miyure.....mire.....kere.....kure.....sure.....inure.....are
命.

kake.....otiyo.....miyeyo.....miyo.....keyo.....ko.....seyo.....ine.....are

Nejllepší metoda, jak si zapamatovat třídu slovesa:

SÚŠIKEI a BUDOUCÍ ČAS (mizenkei + mu)

jodan: KAKU - KAKAMU

nidan: OTU – OTIMU, IDU - IDEMU

ičidan: MIRU – MIMU, KERU - KEMU

In the case of the SIKI, KI adjectives, the best way how to remember their class is the rentaikei form: utukusiki, kataki.

PREFIXES and SUFFIXES to verbal bases:

Prefix (typologically very exceptional!)

na + REN'YOUKEI (+ so) = ban, negative imperative “do not... (please)”:

na-kaki (so)	な書き (そ)
na-omofi (so)	な思ひ (そ)

ZÁKLADNÍ PŘÍPONY podle stupně (základu), na který jse napojují:

(**podtržená**=příponová slovesa, tj. mají vlastní ohýbaní - podobně jako moderní příponové sloveso *-masu* má své další tvary jako *-mašita, -masen, -mašó...*)

MIZENKEI

It has no independent use. It yields forms that all express a state in which the action of the verb has not been accomplished yet, that is why this base is called MI-ZEN.

zu 行かず negative

mu 行かむ nejistá budoucnost: Snad půjdu

ji 行かじ záporná nejistá budoucnost: Raději/asi nepůjdu. Nechoďme. Neměl bys jít. Asi nepůjde..

ba 行かば irreal condition: jestli půjde

masi 行かまし podmiňovací způsob: šel bych (**v moderním jazyce nic takového není!**)

baya 行かばや Kéž by(s) šel. Chtěl bych, aby(s) šel = te hoši.

na, ne 行かな、行かぬ Kéž by(s) šel. Kéž bychom šli/Poj(e)ďme.

mafosi 行かまほし chtít (kterákoliv osoba) Chci jít / Chce(š) jít. = tai, tagaru.

REN'JÓKEI

spája sa so slovesami a partikulami slovesného pôvodu, preto sa tento základ volá REN-JÓ

Samostatné použití:

行き、長く přechodník, pokračování věty (čárka, “a”, “ale”)

I. pomocné slovesá vyjadrujúce vid and minulý čas:

ki 行きき minulost': 1. přímo zažitá (x *-keri*). 2. dávnější (x *-tu*).

keri 行きけり minulost' oznámená (“prý”), alebo “dodatočne som si uvedomil/všimol” („ach, vždyť..!“; „(on) ti (byl)...“) (x *-ki*)

nu(ru), tu(ru) 行きぬ、書きつ dokonavost (nebo, s další příponou odhadu nebo úmyslu – vyjadřují pevnost odhodlání nebo jistotu). Další specifické významy:

nu = jednorázový minulý děj.

tu = i „nedávnější“ minulost (x *-ki*). Původně (obd. nara – tj. stará japonština) se **tu** (x **nu**) užívalo jenom se životními podmínkami a s tvary sloves vyžadujícími životní podmínku (např. kauzativy); v heian.obd. (=klas.jap.) tohle odlišení mezi **tu** a **nu** slábně.

tari (heianská obdoba staršího **-eri**)

přůběhové nebo opakovací perfektum: 1. „udělal a možná ještě zas udělal“. 2. „(velice často) dělal“. 3. „(chvíli/pořád) hleděl“. 4. (často napojené na dokonavostní **nu**: **ni-tari** ながめにとり) „pohlédl“.

II. přechodníky (původně to boli tvary pomocného slovesa **tu**)

te 行きて

tutu 行きつつ průběhový přechodník („zatím, jak jde“)

III. slovesa zdvořilosti, začínání, končení, prostorové orientace činnosti aj.

tamafu 行きたまふ uctivé

kikove/u 行ききこえ・ゆ skromné

some/u 思ひそむ・め、咲きそむ・め být ponořen v. změnit svůj stav, jako by byl ponořen v barvidle (jako tkanina, když se barví)

kane/u 行きかぬ・ね nemůžu. už to déle neznesu

gataki 行きがたき těžko. stěží, sotva.

IV. neslovesné přípony

so (s předponou **na-** な行きそ, od heianských dob už i bez této předpony 行きそ) lehký zákaz: nechod'!

tomo (ren'jókei jenom k adjektivu) 長くとも i když je dlouhý. ať je sebedelší.

ŠÚŠIKEI

Samostatné použití:

出づ, 書く koncovětní přísudek: 1. neminulý čas + (stylisticky neutrálny) historický prezens. 2. úmysl “chystá/chystal se”. 3. možné opakování do budoucna “(na)psal (a je možné, že ještě bude zase psát)”.

besi 行くべし (kromě sloves 1dan a na -R-: aru-besi, mi-besi) musí

masizi (Nara), **mazi** (od heianu) 行くましじ、行くまじ (kromě sloves -R: aru-mazi) asi ne, stěží, sotva (ohledně přítomnosti a budoucnosti)

na 行くな、出づな zákaz, negativní imperativ (nechod'/nejed'!)

ya 出づや otázka

ya, yo, wo 出づや、出づよ、出づを zvolání

tomo (šúšikei jenom u vlastních (činnostních) sloves) 出づとも i když vyjde, ačkoli vyjde, ať si sebevíc/-častěji.

RENTAIKEI

jmenný přívlastek, nebo samostatný jmenný tvar

Samostatné použití:

出づる větně-závěrečný přísudek ve „vázaném zakončení“ (kakarimusubi) - po ZO, NAMU, KA, YA

monowo 出づるものを a proto. a stejně...

monono 出づるものの (po heianě) ale

ka 出づるか otázka

ka, fa, zo 出づるか、出づるは、出づるぞ zvolání

na 行くな、出づるな (od pozdního heianu) zákaz (nechod'/nevycházej!)

IZENKEI

dává tvary, v nichž se předpokládá, že děj se už odehrál, proto sa tento základ označuje jako I-ZEN kei.

Samostatné použití:

出づれ větně-závěrečný tvar ve vázaném zakončení (kakarimusubi) - po KOSO

ba 出づれば “splněná podmínka” – když vyjde. protože vyšel/vyjde
domo (later abbr. **do**) 出づれど (も) ačkoli vyšel. vyšel, ale

ri: vlastně jde o starojaponskou koncovku **eri**, která se v klas.jap. zachovala jenom u 4dan.sloves (jomeri, kakeri) a postupně byla nahrazena novějším **tari** (jomitari, kakitari, mitari)

průběhové nebo opakovací perfektum: 1. „(velice často) napsal“. 2. „(chvíli/pořád) hleděl“.

MEIREIKEISamostatné použití:

出でよ imperative

-meri (to shuushikei) “Vidím...; vidím, že; je vidět (co). Zdá se, že; zřejmě, sl. očividně. (je) vidět (co). Zdá se, jakoby...”

if the basic verb was RA-hen, it merged with the M of meri:

ari-meri > ammeri, **uresikari-meri** > uresikammeri,

however, often spelled without the gemmination: あめり, うれしかめり

Conjugation:**MERI = zřejmost, evidentnost**

うれしかめり

je vidět (vidím/zřejmě/zdá se), že má radost

未.	X
用.	meri-
終.	meri.
体.	meru ...
已.	mere (+ -domo)
命.	X

(RA-hen type, probably originates in 見 + あり.)

As a way of indirect statement, it was very popular in the Heian female literature, but ceased from use in the Middle Ages.

	KI = minulost	NU = dokonavost	NU = zápor
(person)	知りき I knew	知りぬ I learned, I got to know	知らぬ... unknown...
未.	siri-(se) (+ -ba)	siri- na (+ -ba)	sira-(zu + ba)
用.	X	siri- ni (+ -ki)	sira- zu , ...
終.	siri- ki .	siri- nu .	sira- zu .
体.	siri- si ...	siri- nuru ...	sira- nu ...
已.	siri- sika (+ -ba)	siri- nure (+ -ba)	sira- ne (+ -ba)
命.	X	siri- ne!	X
ofoki:			
pre-Heian:	MANY ofoki	BIG ofoki	FIRST, TOP ofoki-, ofoi- (prefix)
Heian:	ofoki	ofoki-ni (aru)	
style)		In joryuu, not in the shusikei -nari form yet. (perhaps felt as male kundoku)	
chuusei:	ofoku, ofokari ofoi	ofokii	ofoi-
kinsei:	ooi	ookii	ooi-

TU (nedávná min., dokonavost) NU dokonavost

pův. jenom s životním podmětem つけつ he put/gave	bez omezení charakteru podmětu なりぬ he became	
未.	tuke- te (+ -ba)	nari- na (+ -ba)
用.	tuke- te (+ ki)	nari- ni (+ -ki)
終.	tuke- tu .	nari- nu .
体.	tuke- туру ...	nari- nuru ...
已.	tuke- ture (+ -ba)	nari- nure (+ -ba)
命.	tuke- teyo!	nari- ne!

←→ ←

“ “
” ”

“ “
” ”
“”“”
“”””